

особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : зб. матер. VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С.144 – 146.

6. Тодосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.

7. Brovchak L. S., Likhitska, L. M., Starovoit, L. V., Todosiyenko N. L. Pedagogical Potential of the Arts Complex in the Process of Formation of Aesthetic Perception of Junior Pupils. *Rezeknes Tehnologiji Akademija*. Rezekne, Latvijas Republika, 2020. С. 98–108.

8. Lazarenko, N., Kolomiets, A., & Kolesnik, K. (2022). Peculiarities of Organization of Group Interaction of Preschool Children in the Process of Game-Experimentation. *Preschool Education: Global Trends*, 2. Retrieved from <https://preschool-journal.com/index.php/journal/article/view/16>

Дрозд Олександра,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Тодосієнко Наталія,
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Drozdz Oleksandra,
master's student
Todosiienko Natalia,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

SPEECH ACTIVITY AS A MEANS OF FORMING THE AESTHETIC COMPETENCE OF CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE

***Анотація.** В статті розкриваються шляхи і напрями формування естетичної компетентності дітей молодшого шкільного віку засобом мовленнєвої діяльності, що підтверджує необхідність широкого застосування її в освітньому процесі початкової школи. Автор статті презентує прийоми використання різних методів і прийомів формування естетичної компетентності дітей.*

***Ключові слова:** естетична компетентність, комунікативна компетентність, мовленнєва діяльність, молодший шкільний вік, освітній процес початкової школи.*

***Abstract.** The article reveals the ways and directions of forming the communicative competence of children of primary school age by means of speech*

activity, which confirms the need for its wide application in the educational process of primary school. The author of the article presents methods of using various methods and methods of forming children's communicative competence.

Key words: *communicative competence, speech activity, primary school age, educational process of primary school.*

Постановка проблеми. Принципи освіти в Україні змінилися на початку століття, що значно вплинуло на реформування освіти, загальної та мовної культури особистості. Так, мовлення все більше стає важливим засобом спілкування. Це стосується впровадження в освітній процес державної мови визнання стратегічного завдання розвитку мовленнєвої компетентності людини, яка здатна ефективно спілкуватися як вербально, так і невербально. Це навички, які дозволяють спілкуватися в соціально-побутових ситуаціях, орієнтуватися в ситуаціях мовлення, демонструвати активну, ініціативну або стриману поведінку під час спілкування, демонструвати культуру мовленнєвої комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідні нормативно-правові документи, такі як Закон України «Про освіту», «Концепція розвитку педагогічної освіти», «Нова українська школа», «Стратегія національно-патріотичного виховання», а також відомі освітні програми розвитку дітей молодшого шкільного віку, спрямовані на модернізацію початкової освіти. Вони спрямовані на оновлення змісту та форм, поступове вдосконалення методів і технологій творчого розвитку дітей, а також на навчання рідної мови. Таким чином, в першу чергу початкова школа, особливо «наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку» [4, с. 99], має вирішальне значення для процесу формування гармонійної особистості дитини.

Так, актуальна проблема розвитку комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку досліджувалася цілою низкою вітчизняних та зарубіжних науковців, класиками світової наукової думки і сучасними вченими в різних напрямках та аспектах: як психологічному (Г. Леушина, Д. Орленко, Т. Піроженко, І. Синиця); психолінгвістичному (І. Зимняя, І. Резніченко); лінгвістичному (Т. Ладиженська, О. Лещенко, Л. Мацько, М. Плющ, Л. Щерба); лінгводидактичному (А.Богущ, М. Вашуленко, Н. Гавриш, Т. Донченко, В. Мельничайко, М. Пентиліук), педагогічному (Е. Короткова, К. Манько, Н. Орланова, В. Стороженко).

Метою статті є шляхи і напрями формування естетичної компетентності дітей молодшого шкільного віку засобом мовленнєвої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Для розвитку комунікативних навичок у дітей молодшого шкільного віку важливо використовувати діяльнісний та індивідуальний підхід. У багатьох видах роботи з дітьми використовується можливість спілкування та створення різноманітного динамічного предметно-ігрового середовища. Це включає ігрову та мистецьку діяльність, лінгвістичні завдання, сюжетно-рольові ігри та діалогічне мовлення, а також елементи театралізації, які мають теоретичне та практичне значення для молодшого школяра. Аналіз теоретичних засад і практичного досвіду проблеми

формування комунікативної компетентності молодших школярів показав, що діти часто стикаються з проблемами під час написання оповідань, творчих завдань за малюнком, з кількох малюнків, переказу художніх творів і виконання творчих завдань.

Виховання у молоді чіткого національного характеру мислення, патріотизму, моральності, осмислення проблем спілкування, виховання, формування загальної та мовленнєвої культури особистості, формування естетичної самосвідомості та духовного розвитку підростаючого покоління – дітей та юнацтва – є важливим компонентом освітнього процесу. Розвиток почуттів і моральних якостей співвідноситься з формуванням уявлень особистості про світ, стосунки між людьми та про себе в молодшому шкільному віці. Основою моральної спрямованості особистості є те, що визначає її подальші дії» [3, с. 134]. «Формування духовно багатой людини, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу та прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного. Це типово для молодшого шкільного віку, коли вони активно мислять» [6, с. 242]. Слід зазначити, що саме в цей період, в молодшому шкільному віці активно розвивається і мовленнєва компетентність, «підґрунтя розвитку комунікативної компетентності дітей закладається як у дошкільному, так і особливо формується у молодшому шкільному віці» [5, с. 144].

Таким чином, ми вважаємо, що компетентність є певною рисою особистості. Це риса характеру, яка завжди визначає якість засвоєння знань, умінь і навичок, а також здатність використовувати ці знання в конкретних ситуаціях. Саме компетентність пов'язана з особистістю, здібностями та якостями людини, тоді як наведена здатність пов'язана з конкретним видом діяльності. Наприклад, науковці вважають, що компетентність – це набута, постійно мінлива характеристика особистості, яка допомагає дітям, молодим людям, успішно адаптуватися до сучасного світу. Це інтегрований результат, систематична дія, яка передбачає поступовий перехід від накопичення стандартних умінь, знань і навичок до формування та розвитку в особистості здатності практично й усвідомлено діяти, застосовувати попередній досвід успішної позитивної діяльності, яка існує в певній сфері.

Таким чином, термін «комунікація» походить від латинського слова *Communico*, що означає повідомлення, зв'язок або спілкування. У загальному сенсі цей термін описує конструктивну взаємодію між людьми під час процесу отримання нових знань. Комунікативна компетентність – це сукупність умінь, навичок і мовних надбань, які дозволяють людині спілкуватися та підтримувати необхідні зв'язки та контакти з іншими людьми. Основні компоненти комунікативної компетентності, які ми визначили, включають таке: здатність орієнтуватися в різних ситуаціях спілкування, адекватну самооцінку; здатність ефективно взаємодіяти з власним оточенням; готовність і здатність встановлювати зв'язки з іншими у різних сферах життя, навчання, професійної діяльності тощо; знання, навички та навички конструктивного спілкування; наявність внутрішніх ресурсів і ресурсів, необхідних для побудови комунікативної дії. Розвиток комунікативних навичок у молодших школярів може бути оцінений за такими критеріями: розвиток емпатії, соціального та

емоційного інтелекту, розвиток саморегуляції та самостійності, формування навичок і правил взаємодії у спілкуванні з однолітками та дорослими [7]. Мовленнєвий навик дітей молодшого шкільного віку вважається однією з основних характеристик особистості дитини, яка поступово формується протягом їхнього постійного розвитку. Використання мовних засобів (інтонація та міміка) і немовних (міміка та пантоміміка) для виразності свого мовлення в певних ситуаціях індивідуального та групового спілкування є частиною цієї наукової проблеми.

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що комунікативна компетентність – це складна психічна структура, яка визначає, наскільки добре та чітко спілкується людина і має визначальне значення в процесі естетичного виховання. Найпоширенішими структурними компонентами комунікативної компетентності є надбані комунікативні знання, навички, здібності та уміння. Комунікативна компетентність – це здатність досягати мети за допомогою вербальних і невербальних засобів спілкування, яка є важливим чинником у естетичному вихованні дітей. Отже, мовленнєвий розвиток кожної дитини залежить від розвитку її художньо-мовленнєвої та комунікативної компетенцій. Дітям надається можливість повністю спілкуватися в культурному людському суспільстві в молодшому шкільному віці, а дитина з добре розвиненим мовленням легко вступає в спілкування з оточуючими, може зрозуміло, чітко та емоційно висловлювати свої думки, бажання, задавати питання, надавати відповіді, домовитися про спільні діяльності з друзями та швидко переключатися в розмові на різні теми.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compessed.pdf>
2. Концептуальні засади реформування середньої освіти. / Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compessed.pdf>
3. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.
4. Олійник Н. А., Білик Т. С. Гендерні підходи в початковій школі. матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук». (м. Київ, Україна, 4-5 лютого 2022 року). Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2022. С. 99-103.
5. Петришина Т. Ю. Роль вихователя в контексті перспективності й наступності дошкільної освіти та початкової школи. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : зб. матер. VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С.144 – 146.
6. Годосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної

конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.

7.Lazarenko, N., Kolomiiets, A., & Kolesnik, K. (2022). Peculiarities of Organization of Group Interaction of Preschool Children in the Process of Game-Experimentation. *Preschool Education: Global Trends*, 2. Retrieved from <https://preschool-journal.com/index.php/journal/article/view/16>

Євтєєва Тетяна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Василюк Алла,
доктор педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Tetyana Yevteeva,
master's student
Vasylyuk Alla,
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

FORMATION OF HUMANISTIC VALUES OF PRIMARY CLASS STUDENTS THROUGH FINE ARTS

У сучасних умовах становлення незалежної держави в Україні постають важливі завдання гуманізації освіти та виховання підростаючого покоління, які вимагають здійснення наукових досліджень та пошуку нових фундаментальних підходів до розробки проблеми формування гуманістичних цінностей школярів. Постає нагальна необхідність чітко визначити роль і місце образотворчого мистецтва та мистецької підготовки у загальній системі виховання учнівської молоді. Останніми роками зростає увага до проблем теорії і практики гуманістичного виховання як найважливішому засобу формування відношення до дійсності, засобу етичного і розумового виховання, тобто як засобу формування всесторонньо розвиненої, духовно багаті особи [3, с. 20].

Залучення молодших школярів до образотворчого мистецтва як до естетичної діяльності, гуманістичного розвитку та виховання учнів – одна із важливих і складних проблем сучасної школи. На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається тенденція переходу до гуманістичної освіти, основою якої є збереження, трансляція й набуття духовних особистісних цінностей. Метою навчання в такому контексті має бути послідовна реалізація гуманістичного принципу – дбайливе ставлення до внутрішнього світу дитини, її інтересів і потреб, збагачення її духовного потенціалу. Досягненню цієї мети сприяє впровадження в освітньому процесі особистісно-орієнтованого підходу, спрямованого на цілісний розвиток особистості учня. Освітній процес за таких